

Asia: VN/26031/2020-VM-5

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

VTJ-lain muutokset

- **Näettekö ehdotetun VTJ-lain muutoksen tehokkaaksi keinoksi vähentää tietoturvaloukkausten uhreille aiheutuvaa vahinkoa? Onko muita tehokkaampia keinoja vähentää uhreille aiheutuvaa vahinkoa?**
- **Viitaten kappaleeseen 4.1. keskeisistä ehdotuksista, tulisiko selvitysvastuun jakautumisesta säätää henkilötunnuksen muuttamista hakevan ja Digi- ja väestötietoviraston välillä? Tulisiko Digi- ja väestötietovirastolle säätää jokin erityinen tiedonsaantioikeus vireillä olevaan rikosasiaan liittyvistä tiedoista siinä tapauksessa, että selvitysvastuun jakautumisen katsottaisiin edellyttävän nykyistä laajempaa tiedonsaantioikeutta?**

Ehdotettu VTJ-lain muutos tulee todennäköisesti vähentämään tietoturvaloukkausten uhreille aiheutuvaa vahinkoa, mutta ei kokonaan estä haitallisia vaikutuksia, kuten luonnostekstissä arvioidaan. Tehokas keino on rajoittaa henkilötunnuksen käyttöä tunnistamiseen (ks. Yleiset kommentit).

Luonnoksen 12 a §:n 4 mom:n mukaan asianosaisen on haettava henkilötunnuksen muuttamista kirjallisesti. Lähtökohtana on se, että hakija esittää hakemuksessaan perustelut henkilötunnuksen muuttamiselle. Tässä on syytä harkita, mitkä ovat asianosaisen tosiasialliset mahdollisuudet esittää näyttöä ehdotetun 12 a §:n 3 mom:ssa mainitusta tunnuksen väärinkäytön uhasta. Käytännössä asianosaisen tulisi pystyä esittämään hallussaan ja mahdollisesti eri viranomaisilta (esitutkintaviranomainen, syyttäjä, tuomioistuin) saamia asiakirjoja. Selvitysvastuun pääpaino voisi olla Digi- ja väestötietoviraston puolella ja sitä voisi tukea DVV:lle säädettävä erityinen tiedonsaantioikeus em. viranomaisilta. Jos DVV:lle säädettäisiin laajempi selvitysvastuu ja siihen kytkeytyvä erityinen tiedonsaantioikeus, se edellyttäisi hakemusten käsittelyyn lisäresurssointia.

Vaikutusten arviointi

- **Keskeiset kehitys- ja tarkennuskohteet esityksen vaikutusten arvioinnin osalta (esimerkiksi vaikutukset tietojä käsittelevien tiedonhallintaan ja tietoaaineistojen muodostamiseen tai vaikutukset asiakkaisiin, mikäli asiakas ei ole toteuttanut hänen vastuullaan olevia toimenpiteitä).**

Maanmittauslaitos on toimittanut arviot vaikutuksista mm. tiedonhallintaan, palveluihin ja resursseihin erikseen lausunnonpyytäjälle joulukuussa 2020.

Yleiset kommentit

- **Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta**

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua Valtiovarainministeriön lausuntopyyntöön hallituksen esityksestä laiksi eduskunnalle väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta.

Maanmittauslaitoksen näkemys on, että henkilötunnuksen käyttöä tunnistamiseen ei tulisi sallia. Tämän on myös tietosuojavaltuutettu lausunut useassa

yhteydessä, että henkilötunnusta ei ole tarkoitettu henkilöiden tunnistamiseen, vaan yksilöimiseen. Henkilötunnuksen pitäminen henkilöiden yksityisenä

tietona on nykyisessä digitaalisessa palveluyhteiskunnassa erittäin hankalaa. Tämän vuoksi tulisi harkita tarvittaessa säädöspohjaisesti luopumista henkilötunnuksen käyttämisestä tunnistamiseen. Tällöin tunnuksen ”vuotamisesta” ei lainkaan aiheutuisi taloudellista tai identiteettivarkauden uhkaa.

Tiedonhallinnan kannalta tarkasteltuna olisi oltava keskitetty menettely sille, että muutettu henkilötunnus välittyisi kaikkiin virallisiin rekistereihin (”viran

puolesta”) mahdollisimman automaattisesti ilman, että asianosaisen tarvitsee itse olla aloitteen tekijänä eri puolille. Tällainen keskitetty ratkaisu voisi olla vastaisuudessakin VTJ:n muutostietopalvelu, jonka kautta uudet tunnukset välittyisivät. Tosiasiallisesti tilanne on tällä hetkellä se, ettei muuttunut henkilötunnus välity kaikkiin rekistereihin automaattisesti ja päivitys vaatii manuaalisia toimenpiteitä. Vastaanottavan viranomaisen vastuulla on huolehtia siitä, että muutostietoon reagoidaan. Asianosaiselle olisi joka tapauksessa informoitava keskitetysti, mihin rekistereihin ja tietovarantoihin hänen uusi henkilötunnuksensa päivittyy ja mihin vaaditaan erillisiä ilmoituksia.

Maanmittauslaitos katsoo myös, että lakkaavan henkilötunnuksen (väärin) käyttö pitää vaihdoksen yhteydessä pystyä kattavasti estämään. Vanhan tunnuksen on kuitenkin oltava passiivisena tunnuksena tallessa VTJ:ssä ja tiedon tulisi olla pyynnöstä saatavissa (haettavissa) VTJ:stä.

Nurmikari Jussi

Maanmittauslaitos - Pääjohtaja Arvo Kokkonen ja ylijohtaja Petri Korpinen